

Ympäristöterveydenhuollon valvontaprojektit 2015

VD/2217/11.02.00.01/2016

KR/KHI

Vantaan ympäristöterveydenhuolto toteuttaa vuosittain valvontaa tukevia projekteja. Osa projekteista on pääkaupunkiseudun yhteisiä tai valtakunnallisia, osa toteutetaan edelleen ainoastaan omalla valvonta-alueella.

Vuonna 2015 toteutettiin kahdeksan projektia, joista kuusi kohdistui elintarvikkeisiin, yhdessä selvitettiin kaivovesien laatua ja yhdessä uimahallien turvallisuutta. Projekteista yksi (jauhelihan laatu) on monivuotinen ja yhteenveto laaditaan vasta projektin päätyttyä. Valtakunnallisten projektien yhteenvedot laatii Elintarviketurvallisuusvirasto Evira (listeria ja salmonella viipaloiduissa juustoissa) ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes (uimahallien turvallisuus). Yhteenvedot ovat luettavissa Eviran ja Tukesin internetsivuilla yhteenvedojen valmistuttua. Pääkaupunkiseudun yhteiset ja Vantaan yksikön omat projektiyhteenvedot ovat luettavissa kokonaisuudessaan Vantaan internet-sivuilla. Elintarvikkeisiin liittyvät projektiyhteenvedot löytyvät [elintarvikkeiden valvontaprojekteista](#) ja talousveteen liittyvät [talousvesivalvonnasta](#).

Teeprojekti

Vantaan, Helsingin ja Keski-Uudenmaan yhteistyönä toteutetussa teeprojektissa tutkittiin kasvinuojeluaineiden ja fluoridin esiintymistä teessä, sekä myös, ettei teeheon oltu lisätty sokeria, jota ei olisi ilmoitettu pakkausmerkinnöissä.

Näytteitä otettiin yhteensä 18 kappaletta (Vantaalla 8 näytettä). 11 näytteessä (61 %) havaittiin kasvinuojeluaineita, mutta kasvinuojeluaineiden pitoisuudet eivät ylittäneet sallittuja enimmäispitoisuuksia.

Kaikissa näytteissä oli tulosten mukaan sokeria. Sokeripitoisuudet olivat kuitenkin melko matalat ja tee kasvina sisältää luontaisesti sokereita, joten viitteitä sokerin lisäämisestä maun parantamiseksi ei havaittu. Sokeripitoisuudet ovat korkeampia teelaaduissa, joihin on lisätty kuivattuja marjoja tai hedelmiä.

Fluoridi tutkittiin valmiista juomasta hauduttamalla teepussia 100 ml:ssa kuumaa vettä 3-5 minuuttia. Määritetyt fluoridipitoisuudet olivat melko korkeita, teessä 18-48 mg/l. Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA on määritellyt fluoridille ylimmän siedettävän saannin rajan, joka on aikuisella 7 mg/päivä. Tämä määrä ylittyy yli puolessa tutkituista näytteistä jo yhden teekupillisen (2 dl) nauttimisella.

Irto- ja pehmytjäätelön mikrobiologinen laatu

Vantaalla tutkittiin kesän 2015 aikana irto- ja pehmytjäätelöiden mikrobiologista laatua sekä jäätelökauhojen säilytykseen käytettävän veden laatua ja jäätelökauhojen puhtautta. Projektissa otettiin elintarvikenäytteitä, jäätelökauhavesiä sekä jäätelökauhojen pintapuhtausnäytteitä kahviloista, jäätelökioskeista sekä ravintoloista. Tarkastusta ei projektiin kuulunut. Näytteitä otettiin yhteensä 26 kappaletta, joista irtojäätelönäytteitä oli 8, pehmytjäätelönäytteitä 6, kauhavesinäytteitä 4, jäätelökauhan pintapuhtausnäytteitä 6 sekä 2 uusintanäytettä.

Irtojäätelönäytteistä seitsemän arvioitiin mikrobiologiselta laadultaan hyväksi ja yksi välttäväksi. Kuudesta pehmytjäätelönäytteestä neljä todettiin mikrobiologiselta laadultaan hyväksi, yksi välttäväksi ja yksi huonoksi. Huono tulos oli seurausta *Bacillus cereus* -bakteerin esiintymisestä ja välttävä tulos enterobakteereista.

Neljästä kauhavesinäytteestä yksi oli mikrobiologiselta laadultaan huono aerobisten mikrobien korkean kokonaispesäkeluvun vuoksi. Huonosta kauhavedestä ei saatu uusintanäytettä, koska kohteen toiminta oli päättynyt ennen uusintanäytteenottoa. Yksi kuudesta otetusta jäätelökauhan pintapuhtausnäytteestä oli mikrobiologiselta laadultaan huono korkean aerobisten mikrobien

kokonaispesäkeluvun vuoksi. Tämän seurauksena jäätelökauhasta otettiin uusintanäyte ja ohjeistettiin kohdetta hygieenisistä toimintatavoista.

Vantaalla myytävät irt- ja pehmytjäätelöt olivat tämän projektin tulosten perusteella mikrobiologiselta laadultaan varsin hyviä.

Ulkomaalaiset marjat -projekti

Projektin tavoitteena on tutkia ulkomaista alkuperää olevien pakastettujen ja tuoreiden marjojen hygieenistä laatua sekä noroviruksen, kasvinsuojeluaineiden ja raskasmetallien esiintymistä. Vantaan lisäksi projektiin osallistui Keski-Uudenmaan ympäristökeskus. Näytteitä otettiin loka-joulukuussa 2015 yhteensä yhdeksän kappaletta, joista kuusi Vantaalta ja kolme Keski-Uudeltamaalta. Näytteistä kuusi oli vadelmaa ja kolme punaherukkaa.

Tehtyjen analyysien perusteella tuotteista ei löytynyt raja-arvot ylittäviä pitoisuuksia. Kaikissa näytteissä

Escherichia coli -pitoisuus oli alle 10 pmy/g. Norovirusta ei todettu yhdestäkään näytteestä. Kaikkien raskasmetallien tulokset olivat alle määritysrajojen, jotka olivat arseenilla alle 0,5 mg/kg ja elohopealla, kadmiumilla sekä lyijyllä alle 0,05 mg/kg.

Kuudessa näytteessä (67 %) havaittiin jäämiä kasvinsuojeluaineista, mutta kasvinsuojeluaineiden jäämäpitoisuudet eivät ylittäneet sallittuja enimmäispitoisuuksia. Jäämiä havaittiin yhteensä 15:ta eri kasvinsuojeluaineesta ja eniten jäämiä sisältäneessä näytteessä havaittiin kahdeksaa eri kasvinsuojeluainetta. Kolmesta näytteestä (33 %) ei löytynyt kasvinsuojeluaineiden jäämiä lainkaan. Yksi näistä oli tutkimuksen ainoa luomutuotteesta otettu näyte, joten voidaan olettaa, että kyseisen luomumarjaerän tuotannossa on noudatettu luonnonmukaista (torjunta-aineetonta) tuotantotapaa.

Salaattibaarien hygienian ja tuotteiden mikrobiologinen laatu

Projekti toteutettiin yhteistyössä Vantaan, Helsingin, Espoon ja Keski-Uudenmaan kanssa. Vantaalla tutkittiin myymälöiden yhteydessä olevien salaattibaarien hygienian ja tuotteiden mikrobiologista laatua. Näytteitä otettiin 11:sta vähittäismyymälästä 51 kpl, joista uusintanäytteitä oli 11 kpl ja vertailunäytteitä oli 4 kpl. Näytteistä 45 % (23 kpl) arvioitiin hyväksi, 27 % (14 kpl) välttäviksi ja 27 % (14 kpl) oli huonoja. Näytteenoton yhteydessä tehtiin tarkastus. Projektin perusteella salaattibaaritoiminnassa on parannettavaa. Tämän vuoksi salaattibaarien hygienian ja tuotteiden mikrobiologisen laadun selvittämistä tullaan jatkamaan seurantaprojektissa vuoden 2016 aikana.

Rauhala / Katriinantien -alueen kaivovesitutkimus

Rauhala / Katriinantien -asuinalueella tehtiin kesällä 2015 kaivovesitutkimus, jonka tarkoituksena oli saada yleiskuva alueella käytettävän talousveden laadusta, veden riittävydestä sekä ympäröivän toiminnan mahdollisista vaikutuksista kaivovesien laatuun. Tutkimus kuului osana ympäristökeskuksessa tehtäviä kunnallisen vesijohtoverkoston ulkopuolisten asuinalueiden kaivovesitutkimuksia.

Tutkimusalue käsitti Kuusistontienellä olevat taloudet sekä aluerajauksen sisälle sijoittuvat Katinkalliontien ja Katriinantien taloudet. Projektiin osallistui 16 taloutta, joiden kaivovedestä haettiin vesinäyte. Osallistujat täyttivät myös kyselylomakkeen, jolla saatiin tietoa mm. veden riittävydestä.

Tutkittujen kaivovesien osalta alueen veden laatua voidaan pitää korkeintaan tyydyttävänä, sillä vähän alle puolet tutkituista kaivovesistä ei soveltunut juomavedeksi tai oli laadultaan heikkoa. Laadun heikkenemistä aiheutti veden korkea mikrobi-, fluoridi-, rauta- tai mangaanipitoisuus tai poikkeava haju. Vesissä todettiin myös korroosiota aiheuttavia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa veden laatuun syövyttämällä metallisia vesijohtoja.

Syynä vesien heikentyneeseen laatuun vaikutti osaltaan pintavesien mahdollinen pääsy kaivoon, mutta myös ja maa- ja kallioperästä aiheutuvat tekijät, joista osan voidaan katsoa pitkä-aikaisessa juomavesikäytössä aiheuttavan terveyshaittaa (fluoridi, mangaani).

Veden riittävyttä pidettiin kaikissa talouksissa hyvänä tai kohtalaisena.

Uimahallien, kylpylöiden ja maauimaloiden turvallisuus -valtakunnallinen valvontaprojekti
Kuntien, aluehallintovirastojen ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) yhteisen valtakunnallisen valvontaprojektin tavoitteena on kiinnittää toiminnanharjoittajien huomiota omavalvonnan toimivuuteen ja uinninvalvonnan riittävyteen sekä lisätä toiminnanharjoittajien lainsäädännön tuntemusta. Uimahallit ovat kuluttajaturvallisuusvalvonnan keskeisiä valvontakohteita, koska uimahallipalveluita käytetään runsaasti ja käyttäjäkunta on hyvin monimuotoinen.

Vantaan alueella tarkastettiin neljä uimahallia ja yksi kylpylä. Uinninvalvonnan todettiin toimivan kaikissa kohteissa käytännössä pääosin hyvin määrällisesti ja laadullisesti. Uinninvalvoja oli koulutettu säännöllisesti, mutta kahdessa uimahallissa uinninvalvojat toivoivat lisäksi koko uimahallihenkilökunnan yhteistä pelastusharjoitusta. Vakavia onnettomuuksia tai läheltä piti -tilanteita oli tapahtunut harvoin. Yleisimpiä vaaratilanteita oli ollut liukastuminen tai heikko uimataito. Hukkumiskuoolemia ei ollut tapahtunut. Kohteissa oli helposti saatavilla asianmukaisia pelastus- ja ensiapuvälineitä. Asiakkaita ohjaavat turvallisuusohjeet, järjestyssäännöt, erilaiset opasteet ja varoitusmerkit olivat selkeästi esillä.

Tarkastuksilla todetut suurimmat epäkohdat koskivat lähinnä kuluttajaturvallisuuslain mukaista turvallisuusasiakirjaa ja vaaratilanteista ilmoittamista. Turvallisuusasiakirjaa ei ollut päivitetty, siinä esiintyvät ohjeet olivat puutteellisia tai henkilökunta ei ollut perehtynyt asiakirjaan. Jokaisesta vakavammasta vaaratilanteesta tulee ilmoittaa valvontaviranomaiselle. Kyseiset ilmoitukset olivat jääneet pääsääntöisesti tekemättä.

Tähänastisen kuluttajaturvallisuusvalvonnan työnjaon mukaisesti Tukes on keskittynyt valtakunnallisessa levityksessä olevien kulutustavaroiden valvontaan ja kunnat puolestaan yleensä paikallisesti tuotettujen kuluttajapalveluiden valvontaan. Kuntien kuluttajaturvallisuusvalvonta valtiollistetaan ja keskitetään 1.5.2016 lähtien kokonaisuudessaan Tukesiin. Muutos ei vaikuta siihen periaatteeseen, että ensisijainen vastuu tavaroiden ja palvelujen turvallisuudesta kuuluu toiminnanharjoittajalle.

Ympäristölautakunta 16.3.2016 § 10

Ympäristöjohtajan esitys:

Päätetään merkitä tiedoksi ympäristöterveydenhuollon näytteenottoprojektit 2015.

Päätös:

Päätettiin merkitä tiedoksi ympäristöterveydenhuollon näytteenottoprojektit 2015.

Muutoksenhakuohje: 10. Muutoksenhaku- ja valituskielto

Lisätiedot:

1. kaupungineläinlääkäri Kirsi Hiltunen, puh. 040 724 8590, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi